

Uvodnik:
Galerija Miroslav Kraljević (Ana Kovačić, Sanja Sekelj, Lea Vene)
Medijska analiza:
SF:ius (Nikola Puharić)
Arhitektonsko-ilustrativni osvrt:
ARCHIsquad (Ana Dana Beroš, Mirna Horvat, Vedran Družina, Ivan Zloušić)
Fotografije:
Ana Guzmić, ARCHIsquad (Ana Dana Beroš)
Ilustracije:
ARCHIsquad (Mirna Horvat)
Dizajn / Prijelom
Rafaela Dražić

Temat je nastao u sklopu dvogodišnjeg projekta koji provode G-MK – Galerija Miroslav Kraljević, SF:ius | Socijalni rub: zanimljive neispričane priče, ARCHIsquad: Odred za arhitekturu savjesti i ROM – Romska organizacija mladih
Projekt je podržao:
Grad Zagreb – Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport

Karta Zagreba s naznačenim romskim naseljima

**Ne možeš hodati
ravno kad cesta
krivuda...***

* Osvrt na stambene uvjete i urbane strukture nekoliko zagrebačkih romskih naselja

Osvrt na projekt, koji donosimo u ovom tematu, pokrenula je udruga Socijalni rub – zanimljive neispričane priče (SF:ius) u drugoj polovici 2013. godine. Uz Galeriju Miroslav Kraljević, kao partneri u projektu pozvani su udruga ARCHIsquad [Ana Dana Beroš, Mirna Horvat, Vedran Družina, Ivan Zloušić] te ROM – Romska organizacija mladih (koju u projektu predstavlja Siniša Musić), kako bi istraživanje mogli započeti kroz suradnju stručnog tima i udruge, koja je svojim djelovanjem usko vezana uz Rome.¹

Prema prvotnoj koncepciji, projektni je tim kroz pretraživanje postojeće literature i domaćih medija te kroz terenska istraživanja trebao provesti „analizu stambenih i urbanih struktura romskih naselja“, a sve to s dvostrukim ciljem: kako bi se kod šire javnosti osvijestili uvjeti života romskog stanovništva u Zagrebu, te kako bi se u suradnji s arhitektima u sljedećim fazama projekta izradio set preporuka namijenjen romskom stanovništvu s ciljem poboljšanja njihovih stambenih problema. Nakon prvih terenskih posjeta, s obzirom na kompleksnost situacije uvidjela se nužnost prijenosa znanja romskom stanovništvu o osnovama fizike zgrada, načinima adekvatnih sanacija te alternativnim izolacijskim materijalima u okviru planiranih radionica.

Prostor suvremenog grada – njegova fizička pojavnost, ali i općenito grad kao prostor pojačane društvenosti nametnuo se kao jedna od okosnica istraživanja kojim je započeo projekt predstavljen ovim tematom. I u jednom i u drugom slučaju bilo je moguće upotrijebiti topološku dihotomiju odnosa centra i periferije – u prvom slučaju se to očituje u smještaju većine romskih naselja na vanjske rubove grada (čija marginalnost dolazi do izražaja pogotovo kad se njihov izgled usporedi s konstantnim *dotjerivanjem* gradskog centra), a u drugom slučaju se to očituje u poziciji romskog stanovništva u društvenom životu grada (Koje funkcije imaju? Koje uloge obavljaju? Kako ih percipira ostatak stanovništva?). Budući da je njihov slučaj u okvirima našeg društva najvjerojatnije najekstremniji, zanimljivo je također u okviru ovog promišljanja skrenuti pažnju i na ostale stupnjeve perifernih pozicija, koji nisu nužno vezani uz određenu manjinsku zajednicu, ali koji se sasvim eklatantno pojavljuju u prostoru grada posljednjih nekoliko godina. Ti se komadići društva snalaze kako znaju i umiju, bez da u borbu krenu zajedno, dok svi žele isto – „bolji život“, kako su to jednom otpjevali radnik, Romkinja, lezbijska aktivistica i ratni veteran.²

Život na dva metra kvadratna³

Ovaj temat gradimo prvenstveno kroz iskustvo stečeno terenskim radom koji smo započeli u jesen ove godine posjetom nekim romskim naseljima u Zagrebu (Struge, Dumovec, Vrtni put i Planinska). Udruga ROM izradila je kartu romskih naselja u Zagrebu i okolici koja nam je poslužila kao dobar orijentir za prvu fazu istraživanja. S obzirom na to da je prostor romskih naselja često nevidljiv i/ili zanemaren, odlučili smo prenijeti navedenu kartu kako bi se predočila raspršenost romskih naselja te

dodatno osvijestila njihova umještenost i prisutnost u gradskom tkivu.

Uz potporu udruge ROM omogućen nam je ulazak u ranije navedena naselja, šetnja javnim prostorima naselja i kraće upoznavanje i razgovor s pojedinim stanovnicima. Kroz terenski rad su zahvaćena dva tipa naselja: neplanska naselja (Struge i Vrtni put) i u postupku legalizacije legalizirana (Planinska i Dumovec) naselja koja zapravo obuhvaćaju dvije potpune krajnosti u pogledu osnovnih životnih uvjeta. Iako svako naselje ima svoje posebnosti te bi svako zahtijevalo vlastiti pristup različitim aspektima življenja, u svakom slučaju postoje neke sličnosti između dva neplanska naselja (ili – između dva legalizirana), dok se, na primjer, Struge i naselje u Planinskoj ulici uopće ne mogu uspoređivati. Struge i Vrtni put su getoizirana mjesta na kojima živi isključivo romsko stanovništvo, a stambeni su objekti uglavnom sagrađeni od otpadnog materijala (izuzev

edukacijskih kontejnera i sanitarnog čvora). Za razliku od toga, u Planinskoj ulici i Dumovcu ne živi isključivo romsko stanovništvo – većina Roma u ove se dijelove grada naselila nešto prije rata, a s vremenom su uspjeli podići životne uvjete – sagraditi kuće i legalizirati ih. Zanimljivo je napomenuti kako se iz terenskog istraživanja dalo zaključiti da u npr. Planinskoj ulici postoji veća doza solidarnosti između članova društva nego li u getoiziranim naseljima.⁴

Od posebnog su interesa za ovo istraživanje bila neplanska naselja. U slučaju Struga, na primjer, naselje je djelomično odvojeno žičanom ogradom susjedne industrijske parcele, a granica s neromskim susjedstvom jasno je naglašena improviziranom „tampon zonom“ pa je stvoren snažan osjećaj geta. Slična je situacija i u Vrtnom putu koje je okruženo skladišnim prostorima i neuređenim okolišem. Statistički uobičajena socijalna distanca dominantnih društvenih skupina

hrvatske populacije naspram Roma kao da je oprostora u dispozicijama ovih dvaju naselja.

Budući da u neplanskim naseljima nismo bili u mogućnosti ući u pojedine domove i da nismo s pojedinim sugovornicima mogli voditi strukturirane intervjue, svakako je zanimljivo na ovom mjestu iznijeti neke podatke koji su dobiveni istraživanjima Instituta za društvene znanosti Ivo Pilar,⁵ a koji su zanimljivi i za temu ovog projekta. Istraživanja su također bila provedena na lokacijama sa većom prisutnošću neurednih i neopremljenih prostora bespravno naseljenih Roma.⁶ Kao prvo, a što je bilo vidljivo iz terenskog istraživanja, većina romskog stanovništva u Zagrebu živi u kućama. Međutim, prosječna romska obitelj ima pet članova i gotovo ih polovica živi u prostorima do 35m² (a 20% čak i na prostoru od 10m²). Naravno, u stvarnosti postoje i slučajevi koji daleko nadmašuju navedeni prosjek – tako npr. u naselju Vrtni put u jednoj kući, ne većoj od 30m², živi petnaesteročlana obitelj. Kao drugo,

zanimljiva je informacija da je u razdoblju između dva provedena istraživanja izgled i održavanje naselja u cijelosti počelo zauzimati visoko mjesto među ključnim problemima života u naselju, a iz perspektive samih stanovnika naselja. Dok je krajem tisućljeća gotovo jedini problem po pitanju stambenih uvjeta bio nedostatak komunalnih priključaka, u istraživanju iz 2004. godine ovaj se problem gotovo izjednačuje s premalenim stambenim prostorom, onečišćenošću zraka i okolice te slabim održavanjem naselja. Možda valja spomenuti i to da bi više od polovice anketiranih (77%) radije živjelo u neromskom dijelu grada... Rad na poboljšanju stambenih uvjeta u romskim naseljima kreće od prepoznavanja njihovog aktivnog životnog prostora koje se može nadalje afirmirati legalizacijom naselja, unaprijeđenjem legaliziranih naselja ili gradnjom novih naselja.⁷ Ono što smo detektirali kao ključno jest uvođenje participativnih formata unutar kojih Romi imaju

aktivnu ulogu u kreiranju vlastitog životnog prostora. Na taj način pokušavamo spriječiti buku u komunikacijskim kanalima i eventualne posljedične probleme koji često kasnije mogu proizaći iz takvih, ponekad nasilno nametnutih, rješenja izvana. Dosad su na području Zagreba svakako poznati primjeri poput neuspjelog pokušaja seljenja Roma iz Paromlina u neadekvatne kontejnere u Kozari Bok.

U nastavku projekta, poseban fokus ćemo staviti na neplanska naselja prihvaćajući način gradnje koji smo tamo zatekli, no promišljajući mogućnosti mikro intervencija u stambeni prostor kroz zajednički rad stanovnika naselja i arhitekata. S obzirom na to da je prostor neplanskih naselja heterogenog karaktera, kuće su građene od raznovrsnog i često neprikladnog materijala, a sam prostor naselja nije centraliziran oko nekih ključnih sadržaja za zajednicu, bitno je daljnji terenski rad ostvariti kroz radionički i participacijski format sa zainteresiranim stanovnicima. U prvoj fazi, uz pregled terenskog istraživanja, donosimo i fotografsku dokumentaciju prostornih specifičnosti zajedničkih prostora i privatnih kuća različitih tipologija. Centralno mjesto u tematu zauzima karta romskih naselja u Zagrebu i okolici te terenski osvrt ARCHIsquad-a temeljen prvenstveno na vizualnim materijalima kao što su isječi ortofoto naselja, izdvojenim terenskim fotografijama te autorskim skicama izdvojenih detalja gradnje zabilježene na terenu. Također, temat zaokružuje i medijska analiza Nikole Puharića u kojoj se fokusira na izvještavanje o romima kroz diskurzivnu analizu s posebnim naglaskom na njihova naselja i životni prostor.

¹ Kako se projekt razvijao, naknadno su se uključili još i Bojan Mucko, Nikola Puharić, Igor Sarnavka i Ana Guzmić.

² Chto Delat?, A Partisan Songspiel. A Belgrade Story, 2009., video, 29”

³ Prosječna veličina prostora po jednom članu romske obitelji prema istraživanju Instituta Ivo Pilar. Marko Miletić-Geran, ‘Uvjeti stanovanja i stambene aspiracije Roma’, *Kako žive hrvatski Romi*, ur. Maja Štambuk (Zagreb: Institut Ivo Pilar, 2005.). 165. – Autor navodi nekoliko znanstvenih istraživanja iz kojih proizlazi da je optimalna veličina stambenog prostora po osobi 20m², dok se kao donja granica uzima 14m². Sve ispod toga prouzročit će negativne zdravstvene, psihološke i socijalne efekte.

⁴ Iz razgovora smo mogli naslutiti da članovi zajednice jedni drugima pomažu u slučaju posjedovanja određenih praktičnih znanja, dok u npr. Vrtnom putu svaka obitelj brine za sebe samu. Zanimljivo je po ovom pitanju također spomenuti kako su pripadnici zajednice u Planinskoj ulici za vrijeme rata svi zajedno otišli iz zemlje, te su se isto tako i zajedno vratili.

⁵ Dostupni su podaci iz dva provedena istraživanja – jedno iz 1998. godine, a drugo iz 2004. Drugo je istraživanje obuhvatilo veće geografsko područje te je ispitivanje rađeno na većem uzorku, no razlike u dobivenim podacima su za ocrtavanje opće životne situacije romskog stanovništva zanemarive, tj. u tom se razdoblju nisu dogodile značajne promjene.

⁶ Miletić-Geran, nav. dj., str. 162.

⁷ Marija Krajnović i Katica Krnjić, Stanovanje za rome, seminarski rad na Arhitektonskom fakultetu, 2011. (http://virtual.arhitekt.hr/II/SUSTAN/Dijeljeni%20dokumenti/STUDENTSKI%20SEMINARSKI%20RADOVI/SS_Stanovanje%20za%20rome_KRNJIC%20KRAJNOVIC.pdf, 9.12.2014.), 10.

Konstrukcija margine: reprezentacija romskih naselja kroz medijski diskurs

Većina onoga što znamo o manjinskim društvenim skupinama nije rezultat neposrednog kontakta s manjinskim grupama i pojedincima, već najčešće proizvod medijski posredovane slike. Narativne i diskurzivne medijske prakse glavni su formirajući element percepcije manjina, pa tako i mišljenja i stava o njima. No mediji su također često jedini kanal artikulacije socioekonomski marginalizirane pozicije u kojoj se

određene skupine nalaze. Osnovni nalazi nekih od svjetskih istraživanja govore kako se o manjinama u negativnom kontekstu izvještava kroz neuobičajene događaje poput tragedija, kriminala, nasilja, ekstremizma ili prijetnji javnom redu i miru. Članovi manjinskih grupa predstavljaju se kao drukčiji, kao opasni i neracionalni, uz čestu upotrebu predrasuda, generalizacija i stereotipa. Njihove se pripadnike optužuje da su

sami krivi za svoju sudbinu, te da su ujedno nesposobni promijeniti stvarnost. Socijalni, ekonomski i politički razvoj koji se odnosi na manjine prikazuje se površno, bez ozbiljnih analiza i objašnjenja.¹

Društvena isključenost, marginalizacija te guranje na rub društvenog, političkog i ekonomskog života karakteristike su romske stvarnosti i prošlosti. Oko 10 do 12

milijuna Roma živi u Europi (što je više od ukupnog stanovništva Austrije) s najvećim zajednicama u Rumunjskoj (8,6% stanovništva), Bugarskoj (9,9%), Mađarskoj (7,5%), Makedoniji (9,6%), Srbiji (8,2%) i Slovačkoj (9%).² Nepostojanje institucionalnih strategija za razne probleme ove zajednice – od siromaštva, otvorene diskriminacije, prisilnih preseljenja do otežanog pristupa obrazovanju, zdravstvenom sustavu i smještaju – realnost je na razini cijelog kontinenta u posljednjih 20 godina. Percepcija Roma kao „drugih“ prisutna je već dugo u Zapadnim društvima, a pogotovo u srednjoj i istočnoj Europi kroz primordijalne termine i etnički diskurs. Drugim riječima, netko rođen kao Rom, ostaje Rom do kraja života i ne može to postati ni na koji drugi način osim rođenjem. Stvaranjem državnacija u istočnoj Europi dovelo je do proliferacije etničkog određenja nacija što gradi visoke zidove i razgraničenja prema ostalima i „drugima“ za koje nema mjesta unutar „naših“ nacionalnih zajednica. U tom procesu društvene isključenosti, na margini je stvoren i identitet „zamišljene zajednice“³ Roma koji većinu vremena nisu vodili samoidentifikacijski proces, već je on bio kreiran od drugih bez obzira na vlastite percepcije Roma i njihovog identiteta⁴ (ili barem onog koji bi htjeli pokazati u javnosti).

Romski identitet i fizički prostor u kojem žive tako je rezultat povijesnog i kulturnog konstrukta čiji je sastavni dio i medijska reprezentacija. Romska zajednica često je deprivirana od resursa, prilika i poštenja, gurnuta na margine medijskog prostora koji bi trebali biti demokratska platforma artikulacije svih društvenih skupina. Interpretativni okvir dosadašnjeg medijskog odnosa prema Romima može se sumirati kroz tri pojma: kriminal, marginalizacija i egzotizacija. Kad su percipirani kao dio društvene strukture, prema Romima se najčešće odnosi kao prema marginaliziranoj skupini na društvenom i ekonomskom polju. S druge strane, kada se ignorira opći kulturni kontekst i društvena dimenzija pristupa se egzotizaciji. Iako zvuči paradoksalno, ova dva pristupa često se nadopunjuju – osobito u kreiranju medijskih, ali i javnih politika te specifičnih vladinih i nevladinih projekata.

Medijsko izvještavanje u Hrvatskoj

Prema posljednjem popisu stanovništva, Romi u Hrvatskoj čine 0,4%

stanovništva (16 975 stanovnika).⁵ Oni su najranjivija nacionalna skupina u Hrvatskoj. Nedavno istraživanje Centra za mirovne studije⁶ pokazalo je da iznad 20% stanovništva pokazuje ksenofobiju prema drugim nacijama, rasama i skupinama, najviše (44%) prema Romima, a najmanje (14%) prema doseljenicima iz zemalja zapadne EU. U takvom društvenom kontekstu mediji imaju veliku odgovornost, ali i ulogu u (re)interpretaciji i definiranju stereotipa kao generaliziranim razumijevanjima o osobinama pripadnika pojedinih društvenih grupa. Dosadašnja istraživanja medijske reprezentacije Romske zajednice u Hrvatskoj pokazuju kako se njihovi problemi često prezentiraju kroz političke teme, predstavljene kroz kratke izvještajne novinarske vrste uz vrlo mali broj analitičkih članaka. Istodobno, predstavnici manjina, a tako i one Romske, u pravilu ne znaju nametnuti svoje teme medijima i naglasiti kulturne, socijalne i ostale aspekte života koji su presudni za punu integraciju u „društveni centar“ i pozitivnu percepciju u javnosti. Ne postoji prava medijska strategija pristupa Romima i njihovim problemima, a iako je moguće naići na dobre primjere izvještavanja, oni su često uništeni senzacionalističkom opremom teksta poput ponižavajućih ili diskriminirajućih naslova i fotografija.⁷

Što se promijenilo i kakav je medijski odnos prema Romima unutar posljednje tri godine? Potrebno je naglasiti kako se katastrofalna medijska slika Hrvatske prilagođava zahtjevima, prije svega, političkog tržišta, a ne života najranjivijih društvenih skupina. Iako mediji mogu učiniti dosta na promjeni društvene klime evidentne netolerancije, izravne i neizravne diskriminacije, u stvarnosti svjedočimo velikom broju predrasuda i stereotipa. Vrlo se malo ili uopće ne izvještava o egzistencijalnim problemima Roma, a izvještavanje je fokusirano najčešće u okvirima iznenadnih, neželjenih događaja bez sustavnog praćenja problema. Odnos novinara prema temama koje se tiču Roma u posljednjih se deset godina popravio u pogledu da se nije učinilo mnogo štete po pitanju produbljanja stereotipizacije koja u društvu već postoji prema toj skupini. No nije se napravilo ni puno pomaka kako bi se pripadnike Romske zajednice izvuklo iz prostora getoizacije i približilo probleme rada i života Roma širim društvenim skupinama.

Ovaj tekst nastoji otkriti na koji način su se u recentnom razdoblju hrvatski online mediji odnosili prema Romima, s posebnim naglaskom na

prikazu njihovog prostora življenja i urbane okoline. S obzirom na to da su mediji najčešći posrednik između društvenog centra i marginalne periferije, oni su za većinu najčešće jedina dodirna točka i prozor u životne prostore i način života na margini te njenog doživljaja. Selekcijom vijesti, diskurzivnim i narativnim praksama medijskog izvještavanja oni kreiraju marginu i reprezentiraju prostor življenja. Veliki broj svakidašnjih problema romske zajednice ostaje izvan medijskog jezika i potpuno nevidljiv. Medijsko izvještavanje stoga tvori „društvenu konstrukciju zbilje, oblik znanja“⁸, odnosno praksu stvaranja, reprodukcije i transformacije društvenih odnosa.⁹ Definiranje subjekata i objekata u diskursu, uočavanje bipolarnih opreka i strateških slika svijeta koje nudi cjelokupni sadržaj je zato ključno u definiranju i prezentaciji društvene i prostorne marginalnosti.

Diskurzivne prakse medijskog izvještavanja

Mediji prikazuju životni prostor romskih naselja kao periferiju koja je poprište dugotrajnog fizičkog i simboličkog sukoba i borbe. Na tom prostoru sukob se odvija između samih romskih stanovnika tog područja, lokalnog „hrvatskog“ stanovništva najčešće nezadovoljnog romskim naseljima i njihovom „blizinom“ te političkih institucija koje ponekad imaju ulogu medijatora u sukobu, no ponekad se i same na veoma loš način odnose prema Romima i njihovom urbanom prostoru (Primjer naslova: *ROMI I KRIMINAL Amnesty International: Ranko Ostojić pojačava rasno uvjetovane stereotipe*¹⁰, *Optužnica protiv načelnika Škabrnje: Mještane je pozvao da se sprema na juriš čim se policija udalji*¹¹, *Opačić: U Hrvatskoj ima gladne djece, ali to su ustvari većinom Romi*¹²). Romska naselja je ono koje se nastoji odvojiti ne samo simbolički već i fizički, čime se direktno povlače socijalne/etničke granice i direktno definira „drugost“ kao praksa isključivanja iz „našeg“ životnog prostora. Ono što se iz medijskog izvještavanja da iščitati je da Romi nisu samo reprezentacija etničke ili nacionalne drugosti za dominantnu društvenu skupinu, već i one biopolitičke kako je definiraju Foucault¹³ i Agamben¹⁴. Posuđujući terminologiju iz političkih znanosti, društvena ili politička organizacija poput državne, regionalne ili lokalne samouprave upravlja svojim teritorijem kao homogenom cjelinom omeđenom simboličkim i/ili fizičkim granicama. Granica je ključno mjesto

na kojem uređenje koje dominira u centru biva suspendirano i upravo tu na rubu nalazimo romska naselja. U njima nailazimo na prostor u kojem se odvija borba za goli život, kroz deprivaciju temeljnih ljudskih i političkih prava (stanovanje, školovanje, hrana), koji pripadnika/cu romskog naselja pretvara u postmoderni *homo sacer*¹⁵ od kojeg je odustao pravni i politički sustav te koji je izložen iznimnoj ranjivosti (Primjer naslova: *Vlasnica stana isključila struju i baca djecu na ulicu*¹⁶, *Romi otišli iz Škabrnje: Izboru nemamo, strahujemo za živote*¹⁷, *Vapaj iz Plinarskog naselja: Sruši li se strop, sinovi su mi mrtvi!*¹⁸).

Ipak novinarska pozicija u ovom kontekstu najčešće nije neutralna. Novinari iznose vlastite sudove i kritiziraju lokalnu zajednicu, kao i vlasti na nižim i višim razinama te ih vide i ističu kao glavni problem loše situacije u kojoj se nalaze neka od romskih naselja (Primjer naslova: *Užas: Romsku obitelj ogradili su žicom, drže ih kao u logoru*¹⁹). Jedan od pozitivnih elemenata izvještavanja je i to što novinari daju pripadnicima romske zajednice da se izjasne i sami progovore o svojim problemima. To nisu uvijek lokalni

ili politički predstavnici već obični stanovnici romskih naselja koji najčešće progovaraju o neefikasnosti državnog aparata (po pitanju socijalne pomoći, pristupa obrazovanju, legalizaciji naselja), nemogućnosti zapošljavanja, teškim uvjetima života i neshvaćenosti od strane lokalne zajednice.

Etički prijepori u novinarskom izvještavanju nastaju kod objave velikog broja fotografija koje prikazuju djecu. Djeca, a posebno romska, postaju objekti u raljama medija i fotografije, na kojima su prikazani suprotno etičkim normama objavljuju se bez dopuštenja njihovih roditelja. Urednici idu tako daleko da objavljuju i fotografije na kojima su romska djeca prikazana bez odjeće što je eklatantan primjer medijskog kršenja prava djeteta.

Dug put do promjene

Ono što se može zaključiti je kako mediji stvaraju sliku o Romima kao zajednici kojoj je potrebna pomoć i čiji teški uvjeti života proizlaze iz nebrige političkih institucija te distance od strane ostalog dijela društva koje im ne da pravu priliku i ne razumije ih. Treba naglasiti

i kako teme koje se tiču romskih naselja te općenito reagiranje medija na romska pitanja dolazi tek kada se dogode ekscesi ili problem preraste u prijetnju s mogućnošću tragičnog završetka, što je loša medijska politika. Recepcija ovakvog izvještavanja kod publike posebno zabrinjava. Dovoljno je izdvojiti nekoliko komentara koji se mogu pronaći ispod tekstova:

—

Mare82
21.11.2014. 14:16

Ovo je apsurdan tekst, Romi se sami namjerno getoiziraju, ako niste zamijetili?

Sami grade getoe i skvotiraju naokolo na rubnim dijelovima gradova, jer tako ŽELE.

Pa zar vi stvarno smatrate da Romi ŽELE postati punopravni članovi Hrvatske zajednice???

Za razliku od vrijednih i ambicioznih Albanaca s Kosova koji od vjeka

generacijama dolaza jedni za drugima u našu državu i u velikoj većini nastavljaju poslove, tj. obrte svojih predaka - zlatari, pekari, slastičari i bez problema plaćaju porez, rade, školuju se i ničim ne odstupaju i od ostatka naroda - Romi to isto ne čine i NE ŽELE raditi! ²⁰

—
Pegaz
Objavljeno: 26. studenog 2013. u 10:42

Mislím, zaista mi je zao svakoga tko nema od cega živjeti, ali ljudi moji - živis bespravno u tuđem stanu, nemaš nikakvih prihoda, a imas 10 DJECE I UNUCADI!?! Tko je tu lud? Ako nemaš za sebe, nemaš ni za djecu, pa ne moras ih stancati kao na pokretnoj traci i napraviti od njih nesretne socijalne slucajeve! Sorry, ali ne osjećam neku pretjeranu sucut, ne. ²¹

—
Iako mediji ukazuju na ključne probleme društvenog odnosa prema Romima i imaju ogromnu ulogu u prevladavanju predrasuda i stereotipa treba naglasiti kako slijedi dug proces koji može dovesti do vidljivih rezultata. Izvještavanje dobro ukazuje na neprihvatljivost segregacije i izolacije romskog životnog prostora, no uloga medija je da se redovito bavi svim građanima u društvu, pritom izbjegavajući oznaku nacionalne ili druge pripadnosti. Izbjegavanje uokvirivanja u isključivo negativan kontekst stereotipa te briga o dostojanstvu svakog čovjeka, a posebno djece, trebali bi biti ključni za poboljšanje odnosa prema Romima na cjelokupnoj društvenoj razini. Rješenje ovog problema neki vide u specijaliziranim medijima namijenjenim pripadnicima jednog naroda ili društvene skupine. Iako s jedne strane promiču kulturu, baštinu i jezik Roma, s druge strane zatvaraju Rome u krug u koji nema dostupnosti i informacije za ostale – za pripadnike većinskih društvenih skupina i druge nacionalne manjine. Otvaranje unutarnje strukture medija i njihovih servisa prema Romima dalo bi mogućnost da oni sami izvještavaju o vlastitoj zajednici i problemima te potaknu njeno otvaranje prema ostatku društva. U tome ključnu ulogu trebaju odigrati i romske nevladine organizacije kod poticanja osnivanja neprofitnih medija koji neće getoizirati pripadnike Romske manjine, nego će približavati probleme rada i života Roma ostatku društva.

¹ Kanižaj, Igor. Manjine-između javnosti i stvarnosti. Zagreb: Sveučilišna knjižara, 2006. str.25

² Der Spiegel staff: The Plight of the Roma: Europe's Unwanted People <http://www.spiegel.de/international/europe/europe-failing-to-protect-roma-from-discrimination-and-poverty-a-942057-2.html>

³ Prema Andersson, Benedict. Nacija-Zamišljena zajednica, Školska knjiga, Zagreb, 1990. str. 16-18

⁴ Elena Marushiakova, Elena i Popov, Veselin. Between Exoticization and Marginalization. Current Problems of Gypsy Studies. BEHEMOTH A Journal on Civilisation, 2011. Issue Nr. 1, str. 57

⁵ <http://www.dzs.hr>

⁶ <http://www.cms.hr/suzbijanje-diskriminacije/vrijeme-je-za-suocavanje-saksenofobijom-u-hrvatskoj>

⁷ prema Kanižaj, Igor. Manjine-između javnosti i stvarnosti. Zagreb: Sveučilišna knjižara, 2006. str. 14

⁸ Foucault, Michael. Discipline and Punish. London: Tavistock. 1977

⁹ Laclau, E. i Mouffe, C. Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics. London: Verso. 1985. str. 183

¹⁰ <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/169484/Default.aspx>

¹¹ <http://www.jutarnji.hr/dignuta-optuznica-protiv-nacelnika-skabrnje-luke-skare--pozvao-je-mjestane-najuris-na-rome-nakon-sto-ode-policija/1034248/>

¹² <http://www.24sata.hr/politika/u-hrvatskoj-ima-gladne-djece-ali-su-to-ustvari-vecinom-romi-393449>

¹³ Foucault, Michael. The History of Sexuality: Volume 1. New York: Pantheon Books, 1978. Print.

¹⁴ Agamben, Giorgio. Homo sacer. Stanford University Press, 1998.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Zagreb/Vlasnica-stana-iskljucila-struju-i-baca-djecu-na-ulicu>

¹⁷ <http://www.24sata.hr/news/romi-otisli-iz-skabrnje-izbora-nemamo-strahujemo-za-zivote-264479>

¹⁸ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Zagreb/Vapaj-iz-Plinarskog-naselja-Srusili-se-strop-sinovi-su-mi-mrtvi?articlesrelink=related>

¹⁹ <http://www.24sata.hr/news/uzas-romsku-obitelj-ogradili-su-zicom-drze-ih-kao-u-logoru-264333>

²⁰ <http://h-alter.org/vijesti/rjesavanje-romskog-pitanja>

²¹ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Zagreb/Vlasnica-stana-iskljucila-struju-i-baca-djecu-na-ulicu>

Osnove arhitekture

Elementi suvremenosti u romskom graditeljstvu

Ovaj prilog tematu o Urbanizmu Roma arhitektonsko-ilustrativni je osvrt o stanju stvari u četiri romska naselja u Zagrebu. Odabir naselja posljedica je mogućnosti osiguranog ulaska u neka od romskih naselja na istočnoj periferiji grada, a riječ je o naseljima Planinska, Vrtni put, Struge i Dumovec.

Osvrt se trudi pružiti novi pogled na prepoznate elemente suvremene arhitekture, čak i težnje urbanističkog planiranja u kreiranju prisnih zajednica, u fizičkoj pojavnosti tih naselja i duhu mjesta.

Na romske stambene jedinice gledamo kao na primjere suvremene "primitivne kolibe", jednostavne u graditeljskoj zamisli, te očišćenih geometrijskih oblika. Građene od recikliranih, većinom prirodnih, materijala, bliske su ideji održive gradnje. Graditeljska nemarnost prema detaljima, te neupućenost u osnove fizike zgrada, adresirala bi se u budućim praktičnim radionicama gradnje, ili sanacije postojećih stambenih jedinica. Program radionica bi pokušao prenijeti praktično znanje o osnovama fizike zgrada, poput prijenosa odnosno zadržavanja topline, o funkcioniranju i nužnosti hidroizolacije, te pravilnoj uporabi alternativnih materijala.

Urbanistički, predmetna naselja variraju morfološki, od potpuno neformalnih kompozicija plemenskih zajednica (Struge, Vrtni put), do uredenih parcela obiteljskih kuća u nizu (Planinska), ili samostojećih kuća s okućnicom (Dumovec).

ARCHIsquad

Planinska

Situacija:

Primjer prostorno i socijalno integriranog romskog naselja u gradsko tkivo. Naselje čitamo kao podijeljeno u dvije zasebne cjeline. Prvu čine stambeni nizovi romskog i neromskog stanovništva, dok drugu čine stambene jedinice isključivo romske populacije. Prva cjelina nalazi se uz Planinsku ulicu, u kojoj su obiteljske kuće ispunile punu širinu pojedinih čestica, kreirajući arhitektonsko-urbanističku tipologiju nepravilnog niza. Druga cjelina nalazi se uz novu Branimirovu cestu, a stambene jedinice tvore slobodno organizirani blok.

Legaliziranost gradnje:

Gotovo su svi objekti u obje cjeline u postupku legalizacije.

Materijali gradnje:

Svi objekti građeni su od opeke, a većina njih je i ožbukana. Pokrov je uglavnom crijep ili valoviti lim. Otvori na kućama zatvoreni su PVC stolarijom.

Kvadratura objekata:

Kvadratura objekata jako varira u obje cjeline, kao i katnost, te postoje obiteljske kuće od 30 m², kao i dvokatnice do 200 m² površine.

Ortofoto:

Vrtni put

Situacija:

Primjer prostorno integriranog romskog naselja u poslovno-industrijsku zonu.

Legaliziranost gradnje:

Pretpostavka jest da nijedna od nastambi nije u postupku legalizacije.

Materijali gradnje:

Pretežiti materijali gradnje su reciklirani, odbačeni materijali preuzeti s gradskih deponija, uglavnom stara drvena stolarija, velikoplošni limovi, tende, tapisoni i plastične folije. Rijetke su kuće na ulazu u naselje zidane od opeke. Za stanovanje se koriste i dotrajale kamp-prikolice. Jednostavnije nastambe imaju drvenu konstrukciju bez klasične izolacije, s drvenom vanjskom stolarijom. Pokrov stambenih jedinica rađen je slojevito, od raznovrsnih materijala. Vidljivo je da su građevine u ranijoj fazi imale ravne krovove koji nisu bili efikasni, pa je veliki broj stambenih jedinica „prepravljen“ uz pomoć drvenih gredica u kuće s jednostrešnim krovovima s laganim padom. Za završni pokrov se najčešće koriste cerade, tende i sl. koje se naknadno, prekrivaju rebrastim, valovitim vrstama limenih ploča.

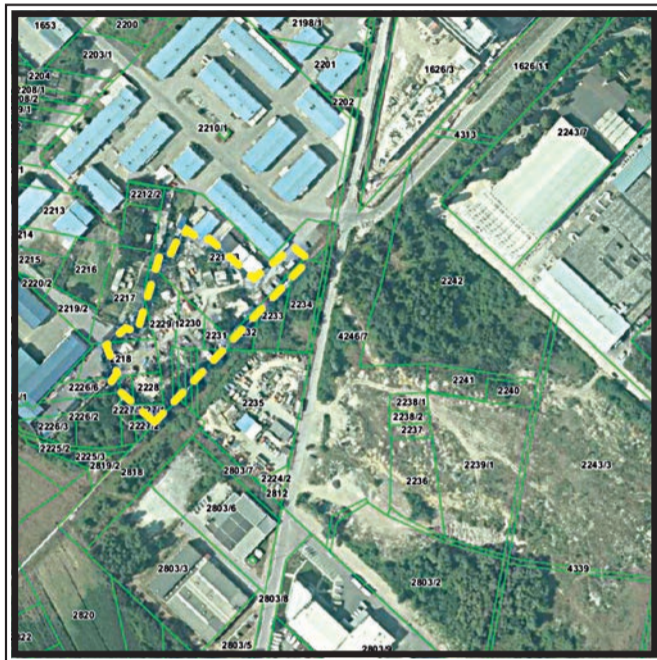
Kvadratura objekata:

Kvadratura objekata varira, od nastambi površine 6 m² do kuća tlocrtno površine prizemlja 30 m².

Napomena:

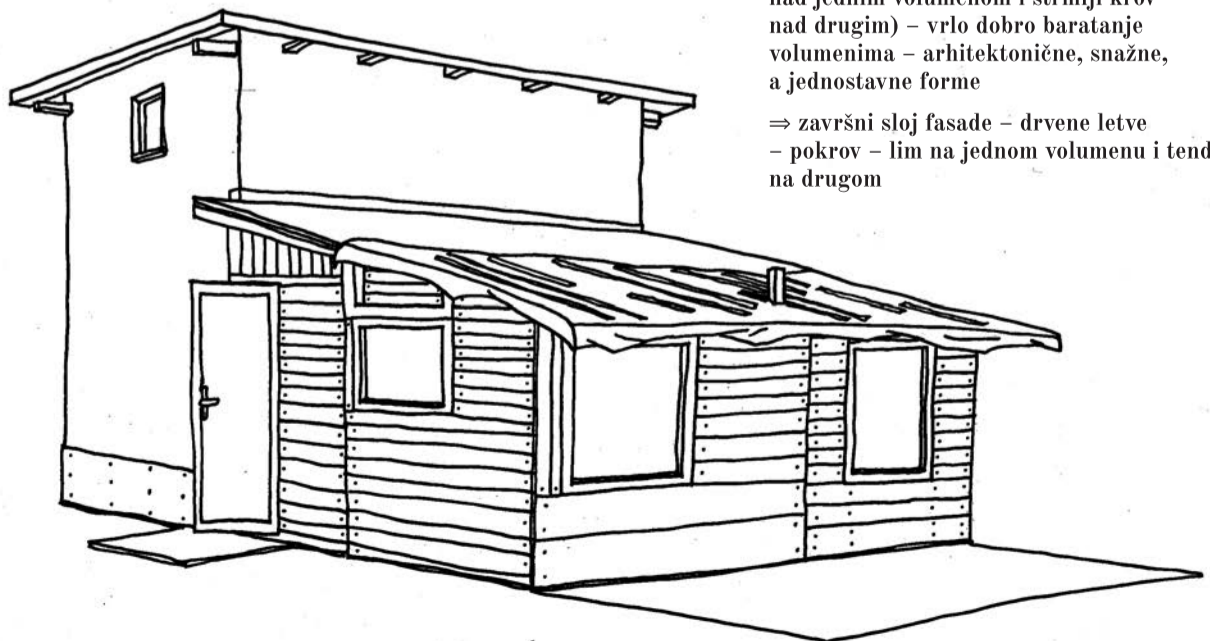
Unutar naselja Grad Zagreb je nedavno postavio jedan sanitarni i dva edukacijska kontejnera, TOI TOI WC-e, te uredio dječje igralište i prostor za druženje, koji su neodržavani, bez jasnih programa.

Ortofoto:

⇒ dvoetažni objekt s manjom tlocrtnom projekcijom i prizemni objekt s većom tlocrtnom projekcijom (lagani kosi krov nad jednim volumenom i strmiji krov nad drugim) – vrlo dobro baratanje volumenima – arhitektonične, snažne, a jednostavne forme

⇒ završni sloj fasade – drvene letve
– pokrov – lim na jednom volumenu i tenda na drugom

Struge

Situacija:

Primjer prostorno izdvojenog romskog naselja, koje zaposjeda djelić katastarske čestice unutar industrijske zone na periferiji grada.

Legaliziranost gradnje:

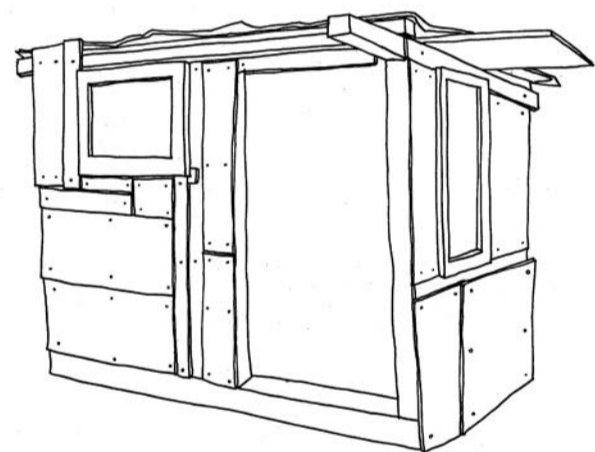
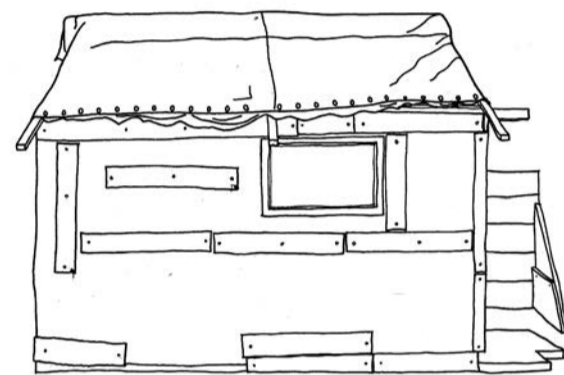
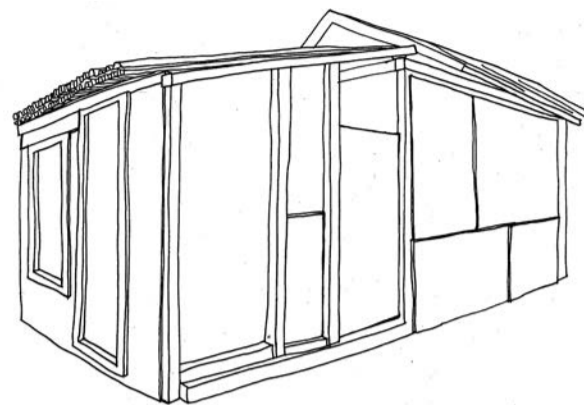
Pretpostavka je da većina stambenih objekata nije u postupku legalizacije.

Materijali gradnje:

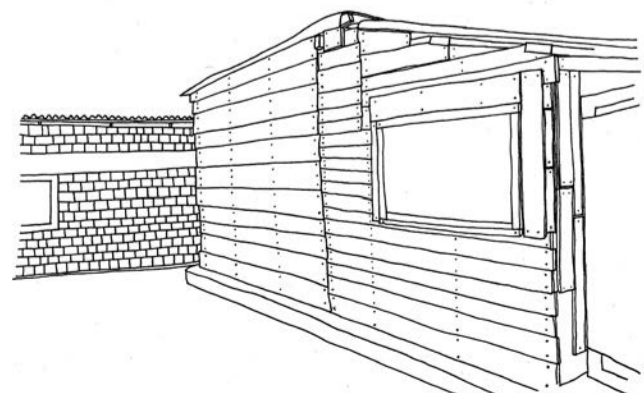
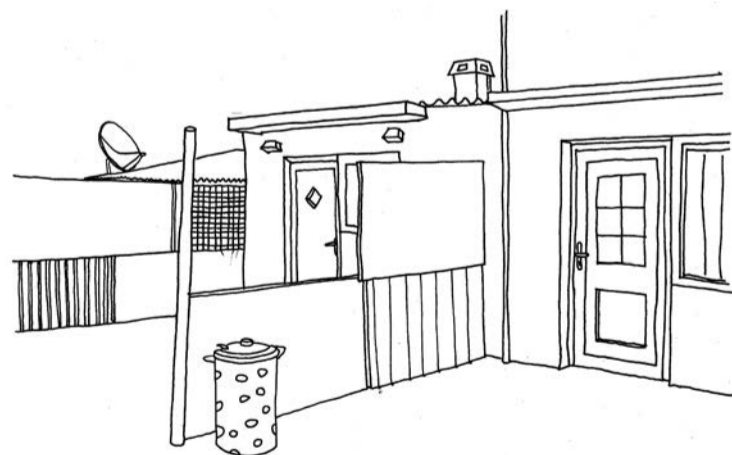
Pretežiti materijali gradnje su reciklirani, odbačeni materijali preuzeti s gradskih deponija. Manji dio objekata građen je od blok opeke, također taj isti dio kuća ima pokrov od crijepa, salonitnih ploča ili lima. Otvori na zidanim kućama zatvoreni su uglavnom PVC stolarijom. Jednostavnije nastambe imaju drvenu konstrukciju bez klasične izolacije, s drvenom vanjskom stolarijom.

Kvadratura objekata:

Kvadratura objekata prilično varira, od nastambi površine 6 m², preko kontejnera od 12 m² do dvoetažnih kuća tlocrtne površine prizemlja 60 m².

Ortofoto:

⇒ zanimljiv je otvoreni prostor pred kućom koji je poluograđen i djelomično ili potpuno natkriven

⇒ konstruktivni sustav oboda najčešće čini drvena skeletna konstrukcija (stup i greda) unutar koje se postavlja „ispuna“ od različitih vrsta panela (iverica, leksana, polikarbontanih ploča, tekstila, tendi i sl.) na taj način dobivaju se zanimljiva rješenja otvoreno-zatvorenog predprostora stambene jedinice (koristeći djelomično zaklonjeni predprostor/predvrt kao otvoreni prostor kuće, stambena jedinica zadržava svojevrsnu intimnost)

⇒ klasični dvostrešni krov (arhetip stambene kuće) – krovna konstrukcija od področnica i rogova sa sljemenom gredom

⇒ slojeviti krov – ispod su različite vrste plastičnih folija, gore su tende, cerade i sl.

⇒ obodni zidovi stambene jedinice su izvedeni od skeletne konstrukcije (stup i greda) na koje su postavljene tende čiji preklopi su učvršćeni i osigurani drvenim letvama

⇒ za temelj kuće iskorišten je stari temelj zatečen na licu mjesta na koji se slažu slojevi plastike i tapisona kako bi se hidro i toplinski izolirala stambena jedinica

⇒ skeletni sustav

⇒ minimalni volumen zatvorenog dijela stambene jedinice (najnužniji prostor za sklonište, cca 10 m² spavaćeg prostora za članove obitelji)

⇒ pozicioniranje vanjske stolarije u liniji visine vrata; izvedba parapeta prema potrebi; natkrivanje ulaza u stambenu jedinicu; zavjese na prozorima, (spontano poštivanje arhitektonskih načela projektiranja, a istovremeno i nenamjerni/spontani dizajn)

⇒ stambene jedinice u nizu

⇒ konstruktivni materijal – opeka, žbukana

⇒ odvajanje „parcela“ ogradom (panelima postavljenima u redove prema željenoj visini i zaštiti od pogleda, mrežama i sl.)

⇒ u pojedinim vrtovima zasađeno grmoliko zelenilo

⇒ dekorirane kante za smeće

⇒ završna obloga vertikalnih stijena stambenih jedinica su čavlane drvene letve (memorija na skandinavske primjere stambenih objekata)

⇒ nedostatak potrebnih alata, a prilično precizno rezani i slagani materijali

⇒ lagano kosi krov od rogova i področnica s pokrovnom tendom koja prelazi rubove greda i služi kao okapnica

Dumovec

Situacija:

Primjer romskog naselja prostorno izdvojenog iz gradskog tkiva. Stambene jedinice nalaze se na zasebnim parcelama obiteljskih kuća nizanim s obje strane ceste.

Legaliziranost gradnje:

Svi su objekti u postupku legalizacije.

Pretežiti materijali gradnje:

Sve su kuće u naselju građene od blok opeke. Dio kuća ima završenu fasadu s toplinskom izolacijom i žbukom. Pokrov je pretežno crijep. Otvori su na kućama uglavnom zatvoreni PVC stolarijom. Objekti su prizemni ili jednoetažni.

Kvadratura objekata:

Kvadratura objekata varira 25m² – 120m².

Napomena:

Grad Zagreb je produžio liniju javnog prijevoza za jednu autobusnu stanicu zbog novonastalog naselja na tom prostoru, te asflatirao sporedne ceste na koje se priključuju parcele predmetnih stambenih jedinica.

- ⇒ zidana konstrukcija (neožbukana opeka)
- ⇒ nakon betonirane ploče 1. kata podiže se nadozid na koji se postavljaju drvene grede i kontragrede na koje se postavlja valoviti lim
- ⇒ pvc vanjska stolarija
- ⇒ betoniran ulazni plato u stambenu jedinicu
- ⇒ betonirana terasa i ulazni put
- ⇒ kuća je u procesu legalizacije

Ortofoto:

